

δρ ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

ΔΥΟ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΗΣ ΛΥΝΤΕΚΕ
ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Ἀνάτυπο ἀπὸ τῆ «Λαογραφικὴ Κύπρος»,
τόμ. Ε΄, τεύχ. 13. 1975.

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

1 9 7 5

ΔΥΟ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΗΣ ΛΥΝΤΕΚΕ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Ὁ λαϊκὸς πλοῦτος μας ἔχει προσελκύσει πολλοὺς ξένους. Ἦταν αὐτὸς ἕνα πλούσιο καὶ παρθένο ἔδαφος, ποῦ ἔδινε ὑλικὸ γιὰ νὰ δημιουργήσῃ μιὰν ἐπιστημονικὴ σταδιοδρομίαν. Ἀπὸ τὴν ἄλλη αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ λαϊκὸ δημιούργημα εἶναι μιὰ πηγὴ αἰσθητικῆς χαρᾶς. Κι' ἡ αἰσθητικὴ αὐτὴ χαρὰ σὲ μαγνητίζει καὶ τὸ μελετᾷς, τὸ ἐρευνᾷς, ἀναζητᾷς κάμιν πὺδ πέρα, προχωρεῖς σὲ συγκρίσεις καὶ φτάνεις σὲ συμπεράσματα, ποῦ σοῦ δημιουργοῦν μιὰ καινούρια συγκίνηση. Δὲν εἶναι μόνο ἡ τέχνη ποῦ διὰ τῆς αἰσθητικῆς ὁδοῦ σὲ συνεπαίρνει. Κι' ἡ ἐπιστῆμη μὲ τὸ δικό της τρόπο σοῦ γεννᾷ μεγάλες χαρές, τὴν πνευματικὴν ἡδονὴ τῆς γνώσης, μιὰ ἡδονὴ ποῦ βασικὰ δὲ διαφέρει ἀπὸ τὴν αἰσθητικὴ μέθη, κι' ὡς φαίνονται δυὸ διάφορα συναισθήματα, γιὰτὶ διαφέρουν στὸ ἀντικείμενο καὶ στὴν ὁδὸ ἢ διεργασία.

Ἡ γερμανίδα Hedwig Lüdeke (μεταγλωττισμένη στὰ ἑλληνικὰ Ἐντβίγη Λύντεκε) σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιστολὴ της (χρονολογία 8.1947) ἄρχισε νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ δημοτικὸ μας τραγούδι καὶ νὰ φιλοδοξῆ νὰ τὸ μεταφέρῃ στὸ γερμανικὸ λόγο ἀπὸ τὸ 1927. Στὴν ἀρχὴ κοιτοῦσε νὰ τὸ γνωρίσῃ ἀπὸ τυπωμένες συλλογὲς κι' ἀπὸ τὸ μαζεμμένο χειρόγραφο ὑλικὸ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχεῖου (πρόλογος τοῦ βιβλίου της : Ἑλληνικὰ Δημοτικὰ Τραγούδια, Μέρος Α', Ἀθῆναι, 1943, ἔκδ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν). Ἀργότερα μόχθησε νὰ τὸ μαζέψῃ ἀπὸ πρώτῳ χέρι, ταξιδεύοντας στὰ νησιά τῆς Ἑλλάδος ὡς ἐδῶ στὴν Κύπρο.

Ἀπὸ τὴς δυὸ ἐπιστολῆς της καὶ ἀπὸ τὸν πρόλογο τοῦ βιβλίου της «Ἑλληνικὰ Δημοτικὰ Τραγούδια» πληροφοροῦμαστε πῶς πραγματοποιήσῃ αὐτὴ δυὸ ταξίδια στὴν Κύπρο, ἕνα τὸ 1935—1936 κι' ἕνα τὸ 1937. Προγραμματίζει κι' ἕνα τρίτῳ ταξίδι γιὰ τὸ 1939, ἀλλὰ ἡ πολεμικὴ ἀναταραχὴ τὴν ὑποκρέωσεν ἄλλᾳξ σχέδια. Στὸ ἀναζητητικὸ ταξίδι της στὴν Κύπρο βρῆκε χορηγὸ τὸν τότε Τοποτηρητὴ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Μητροπολίτη Πάφου Λεόντιο καὶ τὸν Γεώργιο Πούλια, ἀντιδήμαρχο τοῦ Δήμου Λευκωσίας. Ἠθικὴ κι' ἐπιστημονικὴ βοήθεια στὸ μαζεμά της τῆς ἔδωσαν οἱ Κ. Σπυριδάκης, Κυρ. Χατζηγιάννου, Π. Ξιούτας καὶ Ξεν. Φαρμακίδης (πρόλογος τοῦ βιβλίου της ἔνθ. ἀν.), ὁ ὅποιος σὲ ἐπιστολῇ του πρὸς τὸν Γεώργιο Μαρκίδη παραπονεῖται γιὰ τὴν ὑλικὴ βοήθεια τοῦ Μητροπολίτη Λεόντιου, ποῦ ἔδινε στὴ Λύντεκε, ἐνῶ τὴν ἀρνιόταν σ' αὐτὸν (Λαογραφικὴ Κύπρος, τόμ. Ε', 1975, σελ. 3). Ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴ της πρὸς τὸν Ἀ. Περνάρη (ἡμερομηνίας 24 Ἰουνίου 1936) φαίνεται πόσο αὐτὸς τὴ βοήθησε σὰ συνῶδες στὰ μέρη τῆς Πάφου κατ' ἐντολὴ τοῦ Μητροπολίτου Λεοντίου (δήλωση Ἀ. Περνάρη), ἀνεξάρτητα ἂν τοῦ Περνάρη δὲν ἦταν ἀπασχόληση ἢ λαογραφία. Ἡ γνωριμία της μάλιστα μὲ αὐτὸν τὴν εἶχε συνδέσει μὲ τὸ περιοδικὸ «Φιλολογικὴ Πάφος», στὸ ὁποῖο δημοσίευσεν τρία κείμενά της τὰ ἐξῆς : Ἑλληνικὰ δημοτικὰ τραγούδια (τόμ. Α', 1935, σελ. 12). Ἡ κληρονομία τῶν ἀρχαίων στὴν Ἑλληνικὴ λαϊκὴ ποίηση (τόμ. Α', 1935, σελ. 76) καὶ Ἡ προφορικὴ παράδοση τῆς Κυπριακῆς λαϊκῆς ποίησης (τόμ. Α', 1936, σελ. 358).

Πὺδ κάτω δημοσιεύουμε δυὸ ἐπιστολῆς τῆς Λύντεκε καὶ μιὰ δακτυλογραφημένη σημείωσή της γιὰ ἔργα της ποῦ θὰ ἐκδοθοῦν. Ἡ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ἀ. Πεονάρη εἶναι χειρόγραφη. Ἡ δεύτερη πρὸς τὴν Μαρία Π. Ἰωάννου εἶναι δακτυλογραφημένη μὲ τέσσερις χειρόγραφες γραμμὲς στὸ τέλος. Ἡ δεύτερη αὐτὴ ἐπιστολὴ δὲν ἔχει ἡμερομηνία καὶ τὴ χρονολογοῦμε (8.47) ἀπὸ τὴ σφραγίδα πάνω στὸ γερμανικὸ γραμματόσημο τοῦ φάκελλου. Στὸν ἴδιον φάκελο βρισκόταν καὶ ἡ δακτυλογραφημένη σημείωση. Στὴ δημοσίευση τῶν ἐπιστολῶν καὶ τῆς σημείωσης διατηρεῖται ἡ ὀρθογραφία τῶν κειμένων αὐτῶν.

★ ★ ★

24 'Ιουνίου 1936.

'Αγαπητέ μου κύριε Περονόρη.

Όταν επέστρεψα από την Κύπρο στὰς Ἀθήνας ἀρχίνησα νὰ γράψω στὸ βαπόρι τὸ μικρὸ ἄρθρον διὰ τὴν παράδωσιν τῶν τραγουδιῶν καὶ ἀπεφάσισα νὰ τὸ στείλω ἀμέσως ὅταν θὰ φθάσω στὸ Βερολίνον. Ἄλλα ὑπῆρξαν πολλὰ καὶ σπουδαῖα γεγονότα καὶ δὲν ἠμπόρεσα νὰ τελειώσω τὸ ἄρθρον πρωτότερον. Ὁ ἐνκισιαστὴς μου ἤθελε νὰ ἀγοράσῃ τὸ σπίτι μου μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ πεθεροῦ του καὶ ἐσυμφώνησα ἀμέσως μὲ μεγάλη χαρὰ ἐὰν καὶ ἔπρεπε νὰ πουλήσω τὸ σπίτι πολὺ φθηνά. Εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένη νὰ βγαίνω ἀπὸ τὴν στενοχωρίαν τῶν μεγάλων φόρων καὶ νὰ μπορῶ νὰ ἐγγραφῶ ἕνα μικρὸ σπίτι καὶ καινούριον πού δὲν θὰ γίνῃ βάρος ποτὲ γιὰ τὰ παιδιὰ μου. Χθὲς ἐκάναμε τὸ συμβόλαιον ἀγοραπωλησίας διὰ ἕνα σπίτι κατὰλληλον πού ἔκτισαν ἐδῶ στὴ γειτονιά μας, καὶ θὰ μετοικήσω ἀρχὰς Οκτωβρίου. — Δὲν ξεύρετε ἀκόμη τί μεγάλη βοήθειαν εἶχα ἀπὸ τὸν Τοποτηρητὴν τὸν Λεόντιον ὅταν ἐγύρισα ἀπὸ τὴν Πάφο στὴν Λευκωσία: Μοῦ ἔδωσε 5£ καὶ μπόρεσα μὲ αὐτὰ τὰ χρήματα νὰ ἀγοράσω μὲ πολὺ καλὴ Ἑλληνικὴ γραφομηχανὴ μεταχειρισμένη καὶ γράφω τώρα τὰς ἀντιγραφάς μου πολὺ εὐκόλα. Ὅταν ζετύλιξα τὰ πράγματά μου ἀπὸ τὸν μπουῦλο μου ἐχάρηκα πολὺ γιὰ τὰ ὠραῖα τραγούδια πού ἐγράψατε γιὰ τὴν συλλογὴ μου στὸ χωριὸν Ἐμπα, ἰδιαιτέρως γιὰ τὸν «Ἀντζουλήν» ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔγραψα δύο παραλλαγές πολὺ καλές στὰ Λεύκαρα. Τὸ ἀντέγραψα καὶ τὸ ἔδωσα μὲ τὸ ὄνομά σας μαζί μὲ τὰ ἄλλα ἀνέκδοτα πού ἐμάζεψα ἢ ἴδια εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ὅπου θὰ ἐκτυπωθῶν πρώτα εἰς τὰ «Πρακτικὰ» τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Ὀκτωβρίου. — Θὰ ἐνθυμηθεῖς τὴν ὑπόσχεσίν σας πού μοῦ ἐδώκατε νὰ πάτε μία φορὰ στὸ χωρ. Θελέτρε, νὰ ἰδεῖτε ἐὰν βρίσκονται ἐκεῖ τραγούδια παλαιά; Σὰς στέλνω πολλά, πολλά χαιρετίσματα γιὰ σὰς καὶ τὴ μάνα καὶ τὴν ἀδελφὴν σας. Ἐνθυμοῦμαι μὲ χαρὰν τὴν ὠραῖα ἐκδρομὴν στὰ χωριά πού ἐκάναμε μαζί. — Ὅταν ἐπέστρεψα στὰς Ἀθήνας ὁ Ἕλληνας Τουρισμὸς μ' ἔδωσε τὸ ταξεῖδι στὰς Κυνκλάδας δωρεὰν καὶ πῆγα στὸ Σαντορίνι, στὴ Νάξο καὶ στὴν Πάφο. Στὸ Σαντορίνι καὶ στὴν Πάφο ἔκαμα ὅλες τὰς ἐκδρομὰς μὲ τὸ μουλάρι καὶ ἔμαθα πολὺ καλά νὰ πάω καθάλα. Δὲν ἦταν ἀκόμη ἔτσι ὅταν ἐπέρασα ἀπὸ τὸ σχολεῖο σας αὐτὴν τὴν τελευταίαν ἡμέραν ἀλλὰ ἦταν ὠραῖα ἐκδρομὴ ἐπισης καὶ πέρασα πολὺ καλά. Μόνον στὴν ἀρχὴ ὁ γάιδος δὲν ἤθελε νὰ πάη μπροστά, γιὰτὶ εἶδε στὸ δρόμο ἕνα λάκκον μὲ νερό, ἐδίψασε, καὶ τὸ παιδί δὲν τὸ ἄφησε νὰ πῆ. Φαντάζομαι πῶς ἐγελάσατε ἐσεῖς καὶ ὁ ἐπιθεωρητῆς ὅταν ἐπέρασα μὲ τὸ γαῖδαρο τὸ πεισματάρη! — Ἐλυπήθηκα πάρα πολὺ ὅταν ἔφυγα ἀπὸ τὴν Κύπρο καὶ ἐλπίζω νὰ μπορῶ νὰ γυρίσω τοῦ χρόνου. — Μὲ πολλοὺς χαιρετισμοὺς

Hedwig Lüdeke

Berlin — Lichterfelde West Holbeinstrasse 16.

'Απὸ 1 Οκτωβρίου: Berlin — Lichterfelde West Ringstrasse 95.

Βερολίνο, Λιχτερφελδε, Ριγγστρασε 95.

'Αγαπητή μου κυρία Ἰωάννου,

Όταν ἔφυγα ἀπὸ τὴ Βαρῶσια τὸ 1937 καὶ ἐσεῖς μὲ τὸν ἄντρα σας μὲ προβοδήσατε στὸ σταθμό, ἐνόμισα καὶ εἶχα τὴν ἐλπίδα νὰ γυρίσω τὸ 1939. Πραγματικὰ ἤρθα τὸ 1939 στὴν Ἑλλάδα καὶ εἶχα ἀποφασίσει νὰ πάω στὴν Κύπρο ἀμέσως μόλις θὰ εἶναι δυνατόν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν εἶχε ἀποφασίσει νὰ κἀνῃ τὴν ἐκδόσιν τοῦ ἔργου μου, ἤμουν ἀναγκασμένη νὰ μείνω πολὺν καιρὸν καὶ δὲν μπόρεσα νὰ κάνω τόσο μακρὸν ταξεῖδι. Ἐπρεπε νὰ μείνω στὰς Ἀθήνας καὶ νὰ κάνω μόνον κοντινὰς ἐκδρομὰς γιὰ συλλογὴν τραγουδιῶν. Τελειῶς τὸ μεγάλο χειρόγραφο ἦτο στὸ τυπογραφεῖον κ' ἐγὼ ἤθελα νὰ πάω στὴν ἀγαπημένην μου Κύπρο, ὅταν ἔξαφνα ἔμαθα τὸν ἀπειλητικὸν κίνδυνον πολέμου. Ἐφυγα βιαστικὰ στὴ Γερμανία καὶ εἶδα τὸν μικρότερον υἱὸν μου ἀκόμα τρεῖς ὄρες πρὶν ἐκστρατέψῃ. — Ἀπὸ τὸ πού ἔγινε στὰ ἀκόλουθα χρόνια, δὲν περιγράφεται. Ἡ ἐργασία μου ἦταν ἡ μόνη χαρὰ καὶ ὑποστήριξις σ' αὐτοὺς τοὺς τρομεροὺς καιροὺς. Εἶχα ἄπειρο, ἀνεκτίμητο ὄλικόν συλλεγμένον στὰ ταξεῖδια μου καὶ βόηκα εὐτυχῶς ὡς συνεχράτην ἕναν λαμπρὸν φιλολόγον πού ἤξερε καὶ πολὺ καλά τὰ Νεοελληνικὰ καὶ ἦταν συγχρόνως καὶ λαογράφος πολὺ σοφός. Ἡ συνεργασία μας ἦταν τέλεια καὶ ὁ δεῦτερος τόμος τοῦ ἔργου μου, περι-

λαμβάνων τόσο πολλά από τὰ παλαιὰ Κυπριώτικα ἠρωϊκὰ τραγούδια ἦταν σχεδὸν ἔτοιμο στὸ 1943. Δυστυχῶς ὁ ἀπαράβλητος συνεργάτης μου πέθανε τότε μετὰ μιὰ ἐφόρμησιν ἀεροπλάνων ἀπὸ ἓνα σπασμὸ τῆς καρδιάς. — Τὰ ἔργα του ὅμως ἐσώθηκαν καὶ ἡ ἐργασία ποὺ ἐκαναμε μαζὺ θὰ ἐκδοθῇ τώρα.

Ἡ Ἀκαδημία ἐδῶ στὸ Βερολίνο ἐπεφάσισε τώρα νὰ ἐκδόσῃ ὅλα τὰ λαογραφικὰ ἔργα μου καὶ ἓνας Κυπριότης, ὁ Κ. Σύνος Συνοδόρου ἀπὸ τὰ Λεύκαρα εἶναι ὁ ἐκδότης. Ἦθελα νὰ σᾶς διηγῆσω μιὰ μέρα ὅλα τὰ θ α ύ μ α τ α ποὺ ἔγιναν μετὰ τὰ ἔργα καὶ ὅλες αὐτὲς τὲς δουλειές μου. Τώρα ἔχω μόνο μιὰ ἐλπίδα καὶ μιὰ λαχτάρα, — νὰ μπορέσω νὰ γυρίσω στὴν Κύπρο ἀκόμα μιὰ φορά. Δυὸ ἀπὸ τοὺς γιουὺς μου ἐσώθηκαν, — ὁ μικρὸς ἐχάθηκε καὶ δὲν εἶχα πιά εἶδησιν ἀπὸ τὸ 1945. — Ἐγὼ πέρασα δυὸ τρομεροὺς χειμῶνες βαρυνόρρωστη, χωρὶς θέρμανσιν ἀλλὰ ἐσώθηκα ὅμως. Φαίνεται πῶς ὁ Θεὸς μ' ἐπιφύλαξε γιὰ τὴ δουλειά μου. Ἴσως θὰ τὸ κατορθώσω μετὰ τὴν βοήθειαν τῶν φίλων μου στὸ ἔξωτερικό, νὰ φύγω ἀπ' ἐδῶ. Ἐὰν ἔχω τὴν εὐτυχίαν καὶ μπορέσω νὰ ξανάρθω στὴν ἀγαπημένη μου Κύπρο, θὰ χαρῶ πάρα πολλὰ ὅταν εἶδω τοὺς καλῶς μου φίλους σὲ καλὴν ὑγίειαν καὶ εὐτυχημένους ὅσο μπορεῖ σ' αὐτοὺς τοὺς καιροὺς. Τὶ κάνετε ἐσεῖς καὶ ὁ ἄντρας σας; εἴσθε καλὰ ἀκόμα;

Μὲ μεγάλη μου λύπη πληροφορήτικα τὸν θάνατο τοῦ ἀειμνήστου προστάτη μου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Κυροῦ Λεοντίου. Κριζα ποὺ τόσο ἄξαφνα καὶ τόσο νέος πέθανε. Ἦθελα νὰ τοῦ ἀφιερῶσω τὸ βιβλίον μω ὅπου τὰ ἠρωϊκὰ τραγούδια τῆς Κύπρου, τὸ ὁποῖο τώρα μόλις ἐξεδόθη.

Θὰ σᾶς παρακαλοῦσα ἐὰν εἶναι δυνατόν, νὰ μοῦ γράψετε μερικὰ νέα τῆς Κύπρου καὶ κυρίως γιὰ μερικοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἐγνώρισα ἐκεῖ. Θὰ χαρῶ πάρα πολὺ νὰ μάθω τι ἔγινε ἓνα ὄρφανὸ παιδάκι, ὁ Νικόλας Λυσάνδρου Μούχη ἀπὸ τὴ Γιαιουσα, ποὺ γνώρισα πρῶτα ἐκεῖ τὸ 1935 ὅταν ἦτο 10 χρονῶν. Τὸ ξανάδα τὸ 1937 καὶ ἀλληλογραφούσαμε καὶ τὸ παιδί ἔμαζεψε τραγουδάκια γιὰ μένα καὶ μ' ἔγραψε συγκινητικὰ γράμματα μὲ πολλὴν ἀφωσίωσιν. Ἦταν τότε πολὺ καλὸ, φτωχὸ καὶ ἔξυπνο παιδί. Ἐμεινε ἔτσι, ὅπως ἦταν; Δὲν ἤθελα νὰ τοῦ γράψω ἡ ἴδια, πρὶν νὰ ξέρω τι ἔγινε.

Ἐχει ὁ κύριος Μιχαηλίδης ἀκόμη τὴ κλινική του; Ἦθελα νὰ πάω στὴ κλινική του, νὰ γιάνω τὸ πόδι μου μετὰ τὸ ὁποῖον ἔπαθα πολλά. Τὸ κρὺ ἐδῶ καὶ ἡ ἔλλειψις φαρμάκων μοῦ ἔκαναν ἀδύνατο, νὰ τὸ γιάνω ἐδῶ. Ἐγραψα δυὸ φορὲς εἰς τὸν κ. Μιχαηλίδη καὶ δὲν πῆρα ἀκόμα ἀπάντησιν. Μήπως ὁ ἴδιος καὶ ὁ φίλος του, ὁ καλὸς Κ. Γαβριηλίδης δὲν εἶναι πιά στὴν Κύπρο; — Ἦθελα τόσο νὰ ἔρθω γιὰ νὰ θεραπεύσω στὴν κλινική τοῦ κυρίου Μιχαηλίδη. Ἐχω τὴν πεποίθησιν πῶς θὰ γίνω καλὰ στὴν Κύπρο ὅπου καὶ φάρμακα ὑπάρχουν καὶ ἡ διατροφή καὶ τὸ κλίμα χίλιες φορὲς καλύτερα εἶναι ἀπ' ἐδῶ ὅπου δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο ἀπὸ δυστυχία καὶ ἀπελπισία. Μόνο μετὰ τὴ χαρὰ μάλιστα θὰ γιάνω ἐκεῖ, τὸ ξέρω, θὰ μπορέσω νὰ εἶρω τὴν ὑγίειά μου καθόσον εἶναι δυνατόν στὴν ἡλικία μου καὶ θὰ μπορέσω νὰ δουλέψω ὅσα ἀκόμη μπορῶ στὴ συλλογὴ τῶν Κυπριώτικων τραγουδιῶν.

Θὰ χαρῶ πολὺ, νὰ μάθω εὐχάριστα νέα σας, καὶ εὐχομαι ὁ πόλεμος νὰ μὴ σταμάτησιν τὸ ὠραῖο φιλανθρωπικὸ ἔργο σας καὶ τίς ἐμπορικὲς ἐργασίες τοῦ ἀντροῦ σας.

Περιμένοντας καλὰ νέα σας,
σᾶς χαιρετῶ φιλικὰ
Hedwig Lüdeke
'Ἐντίγιη Λύντεκε.

Πολλοὺς χαιρετισμοὺς εἰς τὸν πατέρα Μελέτιον.

Ἡ γραφομηχανή μου ἐσώθηκε. Τὴν εἶχα κρύψει σὺν νᾶταν κυψέλη, — δὲν τὴν βρῆκαν!

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΗΣ κας HEDWIG LUDEKE
ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΕΤΟΙΜΑ ΓΙΑ ΤΥΠΩΜΑ

1. Τὸ μεγάλο ἔργο. Νεοελληνικὲς δημοτικὲς μαλλάδες καὶ δημοτικὰ τραγούδια σὲ πιστὴ ποιητικὴ μετάφραση ἀπὸ τὴν κ. Hedwig Lüdeke. Ἀπὸ τὸ ἔργο αὐτὸ βγῆκαν ἤδη ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία τῶν Ἀθηνῶν καὶ κυκλοφοροῦν στὰ βιβλιοπωλεῖα τῶν Ἀθηνῶν τὰ ἑλληνικὰ πρωτότυπα 263 τὸν ἀριθμὸ μετὰ γλωσσάριον καὶ ἐξηγήσεις τῶν ἰδιοματισμῶν. Τὸ ἀνάλογο γερμανικὸ μέρος μετὰ τίς μεταφράσεις τῆς κυρίας Hedwig Lüdeke, ποὺ

θὰ ἔβγαине κ' αὐτὸ ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία τῶν Ἀθηναίων, δὲν μπόρесе ἔνεκα τοῦ πολέμου νὰ δημοσιευθῆ καὶ θὰ ἐκδοθῆ τώρα, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, μὲ τὴν ἄδεια τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τὴν Γερμανικὴ Ἀκαδημία τοῦ Βερολίνου στὸν ἐκδοτικὸν οἶκον MINERVA στὸ Βερολίνο. Τὸ τύπωμα ἀνάλαβε τὸ κρατικὸ γερμανικὸ τυπογραφεῖο.

2. «Ἀθάνατο Βυζάντιο», 93 ἡρωϊκὰ τραγοῦδια τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς θὰ ἐκδοθῆ κατ' ἐντολὴ τῆς γερμανικῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν τοῦ Βερολίνου στὸν ἐκδοτικὸ οἶκο MINERVA καὶ μάλιστα ἡ Ἀκαδημία θὰ ἐκδόσῃ τὰ ἑλληνικὰ κείμενα καὶ ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος MINERVA τις γερμανικὲς μεταφράσεις ἀπὸ τὴν κ. Hedwig Lüdeke μαζὺ μὲ τὸν σπουδαῖο ἑλληνιστὴ καὶ λαογράφο Δρ. Fritz Boehm σὲ πιστὴ ποιητικὴ μετάφραση.

Αὐτὰ τὰ ἐπικὰ τραγοῦδια, ποῦ ἡ μαρτυρία τους φτάνει ὡς τὸν 10 αἰῶνα εἶναι ἀκόμη ζωντανὰ σὲ πολλὰ μέρη τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ κυρίως τοῦ ἑλληνισμοῦ τῶν συνόρων. Ἐπειδὴ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα κατὰ μέγα μέρος εἶναι ἄγνωστα καὶ ἐπειδὴ ἔχουν μέγιστη λαογραφικὴ ἀξία, γι' αὐτὸ ἦταν ἀπαραίτητη μὴ φιλολογικὴ διαπραγμάτευση καὶ ἐρμηνεία, τὴν ὁποία ἀνάλαβε ὁ Δρ. Fritz Boehm. Οἱ μπαλλάδες εἶναι χωρισμένες σὲ ομάδες, καὶ πρὶν ἀπὸ κάθε ομάδα προηγεῖται μὴ ἐπεξηγηματικὴ καὶ γιὰ τὴν συγκριτικὴ ἔρευνα σαφῆς καὶ σύντομης εἰσαγωγῆ. Ἐνα μέρος τῶν κειμένων ἔχει μαζέψει, καταγράψει καὶ μεταφράσει ἡ ἴδια ἡ κ. Lüdeke, ἕνα μέγα μέρος μεταφράστηκε σὲ συνεργασία μὲ τὸν Fritz Boehm, μερικὰ δὲ κομμάτια εἶναι μεταφρασμένα ἀπ' αὐτόν.

Πρὶν προφτάσῃ νὰ τελειώσῃ τὸ ἔργο του, τὸν ἄρπαξε ὁ θάνατος ἀπὸ τὴν ἐργασία αὐτήν, ὅπου στὰ χρόνια 1940—43 ἐπιτέλεσε ἀνεκτίμητη ἐργασία. Ἐνα ἔργο, ποῦ ἔχεν ἀκριβῶς τελειώσα λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατό του, εἶναι

3. «Τὸ νεοελληνικὸ μοιρολόγι», μὴ μεγάλη μονογραφία μὲ 84 τραγοῦδια μεταφρασμένα ἀπ' αὐτόν μὲ τὴν συνεργασία τῆς κ. Hedwig Lüdeke. Τὸ ἔργο ἦταν προορισμένο νὰ ἐκδοθῆ ἤδη στὰ 1942 στὰς Folklore-Fellow-Communications, δὲν δημοσιεύθηκε ὁμως ἔνεκα τοῦ πολέμου σ' ἑλληνο-γερμανικά.

Ἐκτὸς τούτων εἶναι ἔτοιμα σὲ χειρόγραφο τὰ ἐξῆς ἔργα μὲ λαογραφικὸ περιεχόμενο ἀπὸ τὴν κ. Hedwig Lüdeke.

4. «Ζωντανὸς μεσαίωνα». Ἐκδοτικὸς οἶκος. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ ἐκδοθῆ τὸ φθινόπωρο καὶ περιέχει μὴ ἐκλογή γιὰ τὸν λαὸ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν βυζαντινῶν μπαλλάδων.
5. «Ἑλληνικὴ δημοτικὴ ποίηση». Ἐνα ἐκτεταμένο ἄρθρο μὲ πολυάριθμες δοκιμὲς κειμένων, ποῦ θὰ ἐκδοθῆ στὸν πρῶτο ἀριθμὸ τοῦ νεοιδρυθέντος περιοδικοῦ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου στὴν Freiburg i. Breisgau. ποῦ πρόκειται νὰ βγῆ σὲ λίγο καὶ μάλιστα στὸν ἄλλοτε ἐκδοτικὸ οἶκο Schauenburg, Lühr, ἰδιοκτῆτης Dreecken.
6. «Στὴν πρωτοπηγὴ τῆς δημοτικῆς ποίησης». Ἀναμνήσεις τῶν Λαογραφικῶ-ἑρευνητικῶν μου ταξιδιῶν στὴν ἑλληνικὴ γλωσσικὴ σφαῖρα.

Ἐκδοτικὸς οἶκος MINERVA, Berlin.

Ἀπὸ τὸ ἔργο αὐτό, ποῦ περιέχει ἐπίσης πολυάριθμα κείμενα, ὅλα ἀπὸ τὴν συγγραφέα μαζεμένα, καταγραμμένα καὶ μεταφρασμένα ἔτοιμάζει ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος Minerva μὴ ἀγγλική, ἑλληνικὴ καὶ γερμανικὴ ἔκδοση. Ἡ γερμανικὴ ἔκδοση θὰ βγῆ πάνω-κάτω σὲ δυὸ μῆνες.

Μία συλλογὴ τῶν ἑλληνικῶν δημοτικῶν μπαλλάδων καὶ τραγοιδιῶν γιὰ τὸ λαὸ καὶ τοὺς μορφωμένους θὰ ἐκδόσῃ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, προσεχῶς ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος Alster-Verlag στὸ Ἀμβούργο μὲ τὸν τίτλο «Ὁ μιλῶχρονος ἀνθόκηπος», χωρὶς ἑλληνικὰ πρωτότυπα.

☆ ☆ ☆

Αὐτὲς οἱ δυὸ ἐπιστολὲς τῆς Λύντεκε δηλώνουν τὸν μόχθο της γιὰ τὴ συλλογὴ ὕλικου καὶ μερικὰ προσωπικά της περιστατικά. Ἀσφαλῶς ἡ γνωριμία της μὲ ἄλλους Κυπρίους θὰ τὴν ἔχη συνδέσει μαζί τους μὲ ἀλληλογραφία, στὴν ὁποία πολλὰ θὰ περιέχονται καὶ θὰ ἐνδιαφέρουν τοὺς λαογράφους. Θὰ ἦταν σκόπιμη ἡ δημοσίευση ἐπιστολῶν ἢ σχολίων γιὰ νὰ ὀλοκληρωθῆ τὸ θέμα αὐτό, ποῦ σχετίζεται μὲ τὴν λαογραφία τῆς Κύπρου.

Δρ ΚΥΠΡΙΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

